

TÜRK KÜTÜPHANECİLİĞİ

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ BÜLTENİ

5. Cilt

1991

2. Sayı

Özel Kütüphaneler: Tanım Boşluğu

Prof. Dr. İrfan Çakın

Diğer kütüphane türlerine oranla daha az tanınan, ancak sayı bakımından kalabalık bir grubu oluşturan özel kütüphaneler, toplumsal açıdan oldukça önemli kuruluşlardır. Bu kütüphaneler, ne genelde tanımlanan kütüphane türlerinden (milli, halk, okul, üniversite kütüphaneleri gibi) daha önemli ya da üstün oldukları için, ne de belirli bir kütüphane türünü oluşturmamayaacak denli farklı ve ortak özelliklerden yoksun kütüphaneler oldukları için özeldir.

Türkçe'de "özel kütüphane" ya da "ihtisas kütüphanesi", İngilizce'de "special library", Fransızca'da "bibliothèque spécialisée", Almanca'da "spezialbibliothek" ya da "fachbibliothek" olarak(1) adlandırılan bu kütüphanelerin ne olduğuna yönelik kütüphanecilik literatüründe bir çok tanım bulunmaktadır. Ancak konuyla ilgilenen herkesin özel kütüphaneyi kendi gördüğü şekilde algılamış olmasından ötürü, genelde benimsenmiş ortak bir tanımdan söz etmek mümkün değildir. Bunun en önemli nedenleri arasında bu kütüphanelerin birbirinden oldukça farklı kuruluşlarda oluşturulmuş olmaları yanı sıra, bu kütüphanelerden beklentinin, kütüphanenin hizmetinde bulunduğu ana kuruluşun özellikleri çerçevesinde değişiklik gösterebilmesidir. Mesleki, ticari, ekonomik, kültürel, endüstriyel, bilimsel ve teknolojik amaçlı kamu ve özel sektör kuruluşlarına hizmet vermekle yükümlü bulunan kütüphaneler birer özel kütüphane olduğu gibi, merkezi ve mahalli yönetimin çeşitli kademelerinde oluşturulmuş olan (literatürde "resmi daire kütüphaneleri" diye bilinen) kütüphaneler de özel kütüphane kavramı içinde düşünülmektedir. Bu aşamada şöyle bir soru akla gelmektedir. Bu denli farklı ortamlarda hizmet veren kütüphanelerin özel kütüphane olarak tanımlanmasına yol açan ortak özellik nedir? Bir başka deyişle, hangi nitelikler bu kütüphanelerin özel kütüphane olarak tanımlanmasına neden olmuştur? ABD'nde özel kütüphaneleri geliştirme sorumluluğunu yüklenmiş bulunan Special Libraries Association'ın "Objectives and Standards For Special Libraries" başlıklı bildirisinin(2) ilgili maddeleri bu konuda yeterli açıklama getirmekten uzaktır. Bildirinin "amaçlar" başlığı altında yer alan bölümünde özel kütüphanelerin nitelikleri şöylece belirtilmiştir.

1. Özel kütüphane, hizmet verdiği kuruluşun başlıca bilgi (information) merkezidir.

2. Özel kütüphane, parçası bulunduğu kuruluşun ilgilendiği konularda bilgi kaynaklarını sağlar, düzenler, hizmete hazır duruma getirir ve bunlardan yararlanmayı kolaylaştırıcı faaliyetlerde bulunur.

3. Özel kütüphane, hizmetlerine gereksinim duyan herkese hizmet verir(3).

Special Libraries Association'ın özel kütüphanelere ilişkin olarak belirlemiş olduğu bu nitelikler, gerçekte, özel kütüphanenin dışında örneğin bir okul ya da üniversite kütüphanelerinin bazı özelliklerini yansıtır olmakla birlikte, bu kütüphanelerin diğer kütüphanelerden ayırıcı ve belirleyici nitelikleri olmaktan uzaktır.

İngiltere'de başlıca mesleki dernek olan Library Association'ın "Student's Handbook" başlıklı sınav rehberinde yer alan özel kütüphane tanımı da bu konuda yeterli bir açıklama getirmedeği gibi yanıltıcıdır da. Söz konusu rehberde özel kütüphane, "... ne milli, ne akademik, ne de halk.." (4) kütüphanesidir diye tanımlanmıştır. Doyurucu olmayan bu tanım, ilk bakışta geçerli gibi görünse de "akademik kütüphane" kapsamı içinde düşünemeyeceğimiz, örneğin okul kütüphanesinin özel kütüphane olabileceğini ima etmektedir.

Özel kütüphanelerin ne olduğu konusunda ilgili literatürde yer almış olan tanımların genel bir değerlendirilmesi yapıldığında, bu tanımları, vurguladıkları başlıca unsurlar itibarıyla dört genel grupta toplayabiliriz.

1. Kullanıcıları Temel alan Tanımlar;

Bu grup tanımlarda, özel kütüphaneyi belirleyen en önemli niteliğin kütüphaneyi kullananların yansıttıkları özellikler olduğu vurgulanmaktadır. Bu tanımlara örnek olarak J. H. Shera'nın(5), D.J. Foskett'in(6) ve E. Ferguson'un(7) özel kütüphane tanımlarını gösterebiliriz. Shera'ya göre özel kütüphane, "belirli bir grup kullanıcısının gereksinimlerini karşılamak üzere bir araya getirilmiş kütüphane materyallerinden oluşan bir koleksiyondur". Fosket ve Ferguson da yapmış oldukları tanımlar da Shera gibi "belirli bir grup kullanıcı" unsuruna büyük bir ağırlık verip, özel kütüphanelerin diğer niteliklerini pek önemsememiştir.

2. Hizmetin Niteliğini Temel Alan Tanımlar,

Bu grupta yer alan tanımların ortak yanı, özel kütüphanelerde verilmekte olan hizmetlerin niteliğine ağırlık vermiş olmalarıdır. Bu tanımlara örnek olarak H. H. Henkel'in(8), E. M. Johnson'un(9) ve R. Vormelker'in(10) tanımları gösterilebilir. Henkel "Education For Special Librarianship" başlıklı makalesinde "özel kütüphanelerin dikkate değer en belirgin özelliği ne koleksiyonların içeriği, ne kütüphanenin hizmetinde bulunduğu kuruluşun tipi, ne de kullanıcılarının niteliğidir" der. Henkel'e göre; özel kütüphanelerin en dikkate değer ayrıcalığı, "sunduğu hizmetlerin" özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Johnson ve Vormelker de benzer bir yaklaşım izlerler.

3. Bilgi Kaynaklarının Niteliğini Temel Alan Tanımlar;

Bu tanımlar özel kütüphanelerdeki koleksiyonun niteliğini, bu kütüphanelerin en belirgin özelliği olduğu sayılına dayanırlar. Bu grup içinde düşünülebilecek tanımların başlıcaları A.G.S. Josephson(11), S.R. Ranganathan(12) ve R. S. Hutton(13) tarafından yapılmıştır. Josephson "What Is a Special Library" adlı çalışmasında, "bana göre özel kü-

tüphane, belirli bir ya da birden çok birbirleriyle yakinen ilgili konulardaki bilgi kaynaklarını bulunduran bir kütüphanedir" diye tanım yapmıştır. Ranganathan ve Hutton'da geliştirmiş oldukları tanımlarda "belirli bir konuda uzmanlaşmayı" özel kütüphane olmanın ön koşulu olarak kabul ederler. Bu grup içinde ele alınan tanımlarda vurgulanan "belirli bir konu" kavramı 20. yüzyıl özel kütüphane olgusunda büyük ölçüde geçerli olmakla birlikte, sözkonusu tanımlar özel kütüphelerin diğer niteliklerini yansıtmakta yetersiz kalmaktadırlar.

4. Bilgi Kaynaklarının Biçimini Temel Alan Tanımlar;

Amerikan Kütüphane Derneği'nin "Glossary of Library Terms" adlı yapıtında yer alan tanım, bu grup tanımlara örnek olarak verilebilir. Buna göre özel kütüphane, "bazı nedenlerden ötürü, belirli bir zaman aralığında, belirli bir konuda ve belirli bir biçimdeki bilgi kaynaklarından oluşan koleksiyondur"(14). Tanımda yer alan "belirli bir biçimdeki bilgi kaynakları" ifadesi, her ne kadar mikrofilm, harita vb. kaynaklardan oluşan kütüphaneler için geçerli olabilirse de, genelde özel kütüphanelerin niteliklerini belirtmekten uzaktır.

Özel kütüphane nedir? sorunu sorunu yanıtlamak amacıyla 1919-1976 yılları arasında yapılmış olan çalışmaların genel bir değerlendirilmesi yapıldığında, özel kütüphane olgusunun değişen toplumsal koşullar çerçevesinde bir takım aşamalar yaparak olgunlaştığı ileri sürülür(15). Bu aşamalar sırasıyla,

I- Özel kütüphanenin, **belirli bir konuda koleksiyon olduğu** dönem: Özel kütüphanenin bir konu kütüphanesi olması gerektiğini yansıtmaya bakımından dikkati çeker. 20. yüzyılın özellikle ilk çeyreğinde geçerli olan bu düşünce, günümüzde özel kütüphaneyi tanımlamakta yeterli değildir.

II- Özel kütüphanenin, **belirli bir biçimde ve/veya bir konuda koleksiyon olduğu** dönem: Özel kütüphanelerin belirli bir konuda bilgi kaynaklarını içermesi yanısıra bu kaynakların özellikle kitap-dışı örneğin harita, resim, küpür, patent, nota, plak, gör-ışit araçları, mikroformlar vb. biçimlerde olması gerektiği düşüncesi bu dönemde geçerlidir. Belirli biçimlerdeki bilgi kaynaklarının belirli bir konuda olması gerekmediğinden, bu düşünce de uzun ömürlü olmamıştır.

III- Özel kütüphanenin, **belirli bir grup kullancısının gereksinimi için düzenlenmiş özel bir koleksiyon olduğu** dönem: Özel kütüphane olgusunda, kullanıcıların önemli bir unsur olduğu bu dönemde karşımıza çıkmaktadır. Daha da önemlisi, kütüphane koleksiyonunun kullanıcı gereksinimlerine bağlı olarak önceden belirlenmiş bir takım teknik ve yöntemlerle düzenlenmesi gereğinin anlaşılmış olunmasıdır.

IV- Özel kütüphanenin, **belirli bir grup kullancısının gereksinimi için özel hizmetler verme amacıyla düzenlenmiş özel bir koleksiyon olduğu** dönem: Özel kütüphanede çalışan personelin geleneksel kütüphane hizmetlerinden öte kullanıcı gereksinimleri doğrultusunda özel hizmetler vermesinin kaçınılmaz olduğu bu aşamada vurgulanmaktadır.

V- Özel kütüphanenin, **belirli bir grup kullancısının gereksinimini daha hızlı karşılamak için özel bir koleksiyon çerçevesinde düzenlenmiş özel bir hizmet olduğu** dönem: Bu döneme değin özel kütüphanelerin en önemli niteliği olarak ileri sürülen "özel bir koleksiyon" olduğu düşüncesi, bu dönemde yerini "özel hizmete" bırakmıştır. özel kü-

tüphaneleri özel yapan özelliğın, verilmekte olan hizmetin kapsamı ve niteliğı olduğı, bu nedenle kütüphanecinin kullanıcı gereksinimini karşılamak için kendi koleksiyonu ile yetinmeyip, gelişmiş teknoloji ürünlerine dayalı sistemlerden bilgi sağlanması gerektiğı, bu dönemde ağırlık kazanmıştır. Bu dönemde vurgulanan bir diğır husus da gereksinim duyulan bilginin, mümkün olabilecek en hızlı bir şekilde bulunması ve kullanıcıya iletilmesidir(16).

Özel kütüphaneleri tanımlama çabalarında izlenilen farklı yaklaşımları ve bu yaklaşımlar çerçevesinde özel kütüphane kavramının gösterdiği gelişmeyi böylece belirledikten sonra, genelde iyi bir araştırma kütüphanesi olarak düşünülen özel kütüphanelerin, diğır kütüphane türlerinden farklı olan özelliklerine değınmek gerekir. Bunlar;

1. Hizmet Verdikleri Yer Bakımından Farklılık Gösterirler

Kendisini oluşturan ve destekleyen ana kuruluşun amaçları doğrultusunda hizmet politikası güden özel kütüphaneler, kurulmuş oldukları yerlerin özellikleri açısından hem diğır kütüphane türlerinden hem de birbirlerinden farklıdırlar. Kurulmuş oldukları yerlerin çeşitliliğı, özel kütüphanelerin sayı olarak en kalabalık kütüphane grubunu oluşturmalarının başlıca nedenidir. Bu kütüphanelere özellikle kamu ya da özel sektöre bağı çeşitli sanayi, ticari, iş, kültürel amaçlı kuruluşların yanı sıra mesleki kuruluş ve derneklerin bünyesinde raslanır. Ayrıca merkezi ve mahalli yönetimin çeşitli kademelerinde, ticari kazanç gütmeyen müze ve hastanelerde de oluşturulmuşlardır. Hizmet verdikleri yerler dükkate alındığında, bu kütüphanelerin, genelde, temel amacı öğretim olmayan kuruluşların birimleri oldukları göze çarpar. Bu kütüphaneler, parçası bulundukları ana kuruluşların beklentileri çerçevesinde faaliyet gösterirler. Oluşumları ve gelişimleri bu ana kuruluşun amaçlarının gerçekleşmesine sağladıkları katkıyla doğru orantılıdır.

2. Koleksiyonların Konusal İçeriğı Bakımından Farklılık Gösterirler:

Özel kütüphanenin hizmetinde bulunduğı kuruluşun ilgilendiğı konu ya da konular, O'na koleksiyonunda bulundurulması gereken bilgi kaynaklarının içerikleri hakkında da ışık tutar. Ancak, özel kütüphanelerin ilgili konuda tüm bilgi kaynaklarını koleksiyonlarında bulundurmaları gerekmez. Çünkü bu oldukça pahalı bir olaydır. Bulundurulacak kaynakların "çok gerekli" özelliğini taşıması yanı sıra ilgili konuda güncel bilgiyi içermeleri aranılır. Sınırlı sayıda kitap ve süreli yayın dışında, ilgili konuda yönlendirici ve belirleyici nitelikte öz dergilerine, indekslere, bibliyografyalara, kataloglara vb. bibliyografik araçlara koleksiyonda büyük ölçüde yer verilmelidir. Koleksiyonda yer alan bilgi taşıyıcıları arasında, ayrıca kurum mensuplarının bilgi gereksinimlerini karşılayacağı düşünülen standartlar, kütüphaneler, raporlar, mikroformlar vb. kaynaklar sayılabilir. Belirli bir konuda güncel bilgi olayı, özel kütüphaneyi kullanacak olanların ilgili konu dışında ya da güncelliğini yitirmiş bilgilere gereksinim duymayacakları anlamına gelmez. Böyle durumlarda özel kütüphanelerin çevrelerindeki kütüphanelerden yararlandıklarına sıklıkla rastlanır(17). Özel kütüphanelerdeki bilgi kaynaklarına ilişkin bir diğır hususta, kütüphanede bulunan bazı kaynakların herkese açık olmadığıdır. Bilginin evrensel olduğı, bilgi alışverişinin gerekliliğı çeşitli nedenlerle ileri sürülürse de, kimi bilgilerin kurumun yönetimi tarafından tanımlanmış belirli kişilere sunulması gerekir. Bu özellikle ticari ve askeri kuruluşlarla, teknoloji ile uğraşan kurumlar için geçerlidir(18). Laboratuvar notları, kurumun hazırladığı ra-

porlar, kurum politikası hakkında tartışma tutanakları, üretim bilgileri, tüketici araştırmaları ve sonuçları, gizlilik içinde, diğer kaynaklardan ayrı bir yerde saklanır ve herkese açık olmaz.

3. Kullanıcılarının Nitelikleri Bakımından Farklılık Gösterirler:

Özel kütüphaneler halk kütüphaneleri gibi herkese açık kütüphaneler değildir. Bu kütüphaneler hizmetinde bulundukları kurumda çalışanlara ve kurumla ilgisi olan kişilere yönelik hizmetler verirler. Gerek kurumun gerekse kütüphanenin, tanımlanmış belirli bir amaca ilişkin olarak oluşturulmuş olması, kütüphane kullanıcılarının da bir takım özel niteliklere sahip olduğu anlamına gelmektedir(19). Kullanıcılarının da bazı durumlarda belirli bir meslek grubunun mensupları örneğin; ekonomist, doğa bilimci, arkeolog olabildiği gibi, bazen de amacı belirli bir faaliyet alanı ile sınırlanmış iş kolunda çalışanlar, örneğin; planlama, sigorta, turizm, reklâmcılık olabilmektedir. Kütüphanecinin kurumda çalışanları ve bunların hangi işlerle uğraştıklarını çok iyi bilmesi ve bu doğrultuda hizmetlerini planlaması gerekmektedir.

4. Küçük Olmaları Bakımından Farklılık Gösterirler:

Böyle bir ayırım her zaman geçerli olmamakla beraber, özel kütüphaneler genelde bir halk ya da üniversite kütüphanesi gibi büyük değildir. Bu konuda yapılmış olan alan çalışmaları, özel kütüphanelerin gerek kapsadıkları yer, gerek personel gerekse koleksiyonlarının hacmi itibarıyla diğer kütüphanelerden çok daha sınırlı boyutlarda olduğunu ortaya koymuştur. 1968 yılında İngiltere'de bilim ve teknoloji ile ilgilenen kuruluşların kütüphaneleri hakkında Bhattacharyya'nın yaptığı çalışmanın ortaya koyduğu sonuçlara göre, örneklem olarak alınan özel kütüphanelerin % 40'ının koleksiyon hacmi 4.000 ciltten az, % 30'unda 4.000-10.000 cilt, % 14'ünü 10.000-20.000 cilt, % 12'sinde 20.000 ciltten fazla eser olduğu saptanmıştır. % 4'ünün koleksiyon hacmi belirsiz olarak tanımlanmıştır(20). Bu çalışmada sözkonusu kütüphanelerde çalışan tam zamanlı personelin sayısı da belirtilmiştir. Buna göre, kütüphanelerin % 30'unda 1 personel, % 19'unda 2 personel, % 7'sinde 3 personel, % 19'unda 4 personel, % 6'sında 5 personel, % 16'sında 6-10 personel ve % 4'ünde de 10'un üzerinde personel görev yapmaktadır(21). Special Libraries Association'ın 1959 yılında, ABD'de 1137 özel kütüphaneyi kapsayan "Personnel Survey" başlıklı çalışmasının bulguları da benzer bir görünüm yansıdır. Buna göre 1137 özel kütüphanenin % 20'sinde 1, % 57'sinde 2-5 personel, % 14'ünde 6-10 ve % 9'unda 11 ve daha fazla sayıda personel görev yapmaktadır(22). Sayıca çok sınırlı personele sahip olan özel kütüphanelerde görev yapanların diğer kütüphanelerde çalışanlara kıyasla farklı nitelikteki çeşitli işleri birarada yürütme durumunda kaldıkları bilinmektedir. Martha Bailey şirketi kütüphanelerinde görev yapan personelin 50'nin üstünde işlevinden söz etmektedir(23). İşlerin tamamının bir kütüphaneci tarafından yürütüldüğünü ifade eden "One Man Library" ya da "One Man-Band" (Tek kişilik kütüphane) terimi özel kütüphanelere özgü bir kavramdır.

5. Bilgi Erişimine Verdikleri Önem Bakımından Farklılık Gösterirler:

Diğer kütüphane türlerinde amaç çoğu kez öğretime yardımcı olma, okuma alışkanlığını geliştirme, boş zamanları değerlendirme ya da araştırmacılara yardımcı olma

şeklinde tanımlanır. Özel kütüphanelerin geleneksel amacı ise, artık özel kütüphaneciliğin sloganı haline dönüşmüş olan, "Bilgiyi Çalışmaya Uygulamaktır". Özel kütüphaneciden beklenen, gereksinim duyulan bilginin yer aldığı kaynağı talepte bulunana ulaştırmaktan çok, bilginin bizzat kendisinin sağlanarak iletilmesidir. Böylelikle kurumda çalışan uzman personelin zamanı, kurumun amaçları çerçevesinde daha verimli bir şekilde değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Ödünç verme hizmeti gibi, kimi kütüphanelerde kütüphanecilerin oldukça zamanını alan faaliyetler ya da kütüphaneye gelen kullanıcıya aradığını bulması konusunda ona yardımcı olma çabaları, bir çok özel kütüphanede, kütüphanecinin zamanının oldukça sınırlı bir kısmına mal olur. Özel kütüphanecinin zamanını alan başlıca faaliyetler arasında telefonla istenilen bilginin bulunarak iletilmesi, kütüphaneye yeni gelen yayınların ilgililere çeşitli yollarla duyurulması, gerektiğinde yayın özetlerinin hazırlanarak ilgililere ulaştırılması, literatür taramayı gerektiren bibliyografya ve indeks hazırlanması gibi hizmetler sayılabilir. Bazen özel kütüphaneciler belirli bir konuda literatür taraması yapmakla da kalmayıp, talepte bulunanın (çoğu kez kurumun üst düzey yöneticileri) beklentisi çerçevesinde bulgularını belirli bir düzen içinde rapor etme durumunda da kalmaktadırlar.

Sonuç olarak, özel kütüphaneler hizmet verdikleri kuruluşlarda "bilgiyi çalışmaya uygulama" gibi önemli bir işlev gerçekleştirerek mesleki, ticari, ekonomik, kültürel, endüstriyel, bilimsel ve teknolojik atılımlara olanak sağlarlar. Bu durum, özel kütüphanelerin diğer kütüphanelerden farklı olduğunu açıklıyorsa da, özel kütüphanelerin çok çeşitli konularda oluşturulmuş olmaları ve hizmetlerinden beklentinin ana kuruluşun istekleri doğrultusunda farklılaşması, bir çok tanım arasında tanım boşluğu yaratmıştır. Çünkü özel kütüphaneyi tanımlamaya çalışanlar, tanımlarını bireysel görüşü ve deneyimleri ışığında yapmışlardır. Gerçekte özel kütüphaneler, aralarındaki benzerliklerde farklılıklar bulunan ve farklılıklarında da benzerlikleri olan oldukça özel kuruluşlardır.

DİPNOTLAR

1. H. Lemaitre-A. Thompson-L. Şenalp. *Dört Dilde Kütüphanecilik Terimleri Sözlüğü (Vocabularium Bibliothecarii)*. Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1959. s. 152-153.
2. Special Libraries Association Professional Standards Committee. Objectives and Standards For Special Libraries. *Special Lib.*, 55(December), 1964, s. 672-680.
3. a.g.e., s. 672.
4. S. Ritchie (ed.) *Modern Library Practise*. E L M Publications, 1982. s. 141.
5. J. H. Shera. Special Libraries and Documentation. *Library Trends*, 1(2), 1952, s. 188-199.
6. D. J. Foskett. Special Libraries. *Proceedings of the Annual Conference*. The Library Association, London, 1955. s. 69-70.
7. E. Ferguson. Preface. *Directory of Special Libraries*. Special Libraries Association, New York, 1953.
8. Herman H. Henkle. Education for Special Librarianship. *Education for Librarianship: Papers Presented at the Library Conference, University of Chicago, Aug. 16-21. ALA, Chicago, 1949*. s. 170-182.
9. Ethel M. Johnson. The Special Library and Some of Its Problems. *Special Lib.*, 6(December), 1915, s. 158.
10. Rose, L. Vormelker. Special Library Potential of the Public Library. *Library Trends*, 1(2), 1952, s. 200-209.
11. A.G.S. Josephson. What Is a Special Library? *Special Lib.* 3(September), 1912, s. 145.
12. S. R. Ranganathan. Special Librarianship: What It Connotes? *Special Lib.*, 40(Novem-

ber), 1949, s. 361-367.

13. R. S. Hutton. The Origin and History of Aslib. *J. Documentation*, 1(1), 1945., s. 11.

14. **Glossary of Library Terms**. ALA, Chicago, 1943. s. 130.

15. Special Libraries and the Special Libraries Association. **ALA World Encyclopedia of Library and Information Services**. ALA, Chicago, 1980. s.395.

16. a.g.e., s. 395-396.

17. A. Robert Rogers. Special Libraries and Information Centers. **The Library in Society**.

A. R. Rogers ve K. McChesney. Libraries Unlimited Inc. Littleton, Colorado. 1984. s. 99.

18. Wilfred Ashworth. **Special Librarianship**. Clive Bingley, London, 1979. s. 62.

19. Edward, G. Strable (Ed.) **Special Libraries: A Guide For Management**. Special Libraries Association, New York, 1966. s.2.

20. K. Bhattacharyya, Some General Characteristics of Special Libraries in Science and Technology in the UK. *J. Documentation*, 28(3), 1972. s. 223.

21. a.g.m., s. 228.

22. Special Libraries Association. Personnel Survey, 1959. **Special Lib.**, 51(3), 1960. s. 113-155.

23. Martha Bailey. Functions of Selected Sompany Libraries/Information Centers. **Special Lib.**, 72(1), 1981. s. 18-30.